

A KUTATÓ-TUDÁSKÖZVETÍTŐ SZERVEZETNEK MINŐSÍTÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEI

AMBRUSZ Ákos¹

Tárgyszavak: kutató-tudásközvetítő szervezet, elsődleges tevékenységek, kereskedelmi hasznosítás mértéke, korlátozott mértékű gazdasági célú használat, állami támogatás, előzetes döntéshozatali eljárás

Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 107. cikk (1) bekezdésében meghatározott, főszabályként tiltott állami támogatás alapvető fogalmi eleme az, hogy az állami finanszírozás gazdasági tevékenységre irányul. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) és az uniós bíróságok esetjoga bővelkedik olyan ügyekben, melyek állami támogatási szempontú megítélése során a döntő tényező a támogatásban részesülő tevékenység gazdasági jellegében, vagy annak hiányában áll.

A következetes joggyakorlat alapján a Bizottság az állami támogatás fogalmáról szóló közleményben² (*Notion of Aid*, a továbbiakban: NoA) nyújt további iránymutatást az EUMSZ 107. cikk fogalmi elemeivel kapcsolatban felmerülő egyes kérdésekben, tiszteletben tartva az uniós bíróságok kizárólagos hatáskörét az uniós jog értelmezésére. A NoA 2. fejezetében a Bizottság széleskörűen foglalja össze azokat a körülményeket, amelyek értékelése az állami támogatás objektív fogalmának keretei között megalapozhatják egy tevékenység gazdasági jellegének hiányát, azt eredményezve ezáltal, hogy az adott támogatási intézkedés kikerüljön az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdésének hatálya alól.

A gazdag bizottsági esetjog ellenére időről-időre adódnak olyan, a gazdasági tevékenység értelmezését igénylő helyzetek, melyek az uniós bíróságok elé kerülnek. 2022. október 13-án az Európai Bíróság (a továbbiakban: Bíróság) egyesített előzetes döntéshozatali eljárásban foglalt állást³ a kutatás-fejlesztési és innovációs támogatások kapcsán gyakran alkalmazott *kutató-tudásközvetítő szervezet* (kutatóhely) fogalmának értelmezéséről.

¹ A szerző a Miniszterelnökség Támogatásokat Vizsgáló Irodájának (TVI) munkatársa. A cikkben megjelenő vélemény nem tekinthető a TVI hivatalos álláspontjának.

² Az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdésében említett állami támogatás fogalmáról szóló bizottsági közlemény (2016/C 262/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0719\(05\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016XC0719(05)&from=EN)

³ C-164/21. és C-318/21. egyesített ügyekben hozott ítélet (a továbbiakban: Ítélet) <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=267132&pageIndex=0&doclang=HU&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=35250>

A kutatóhely meghatározása kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen olyan szervezetről van szó, amely esetében korlátozott mértékű gazdasági tevékenység végzése esetén nem kell alkalmazni az uniós állami támogatási szabályokat.

Ugyanakkor a kutatás-fejlesztési és innovációs területen megvalósuló állami transferek a tudomány mellett a nemzetgazdaság egészére és a támogatott szervezetekre is jelentős hatással bírnak, így versenyjogi szempontból kiemelten fontos, hogy a támogatási jogviszonyokban helyes tartalommal használják a kutatóhely és a járulékos jelleggel végzett (ún. korlátozott mértékű) gazdasági tevékenység fogalmát.

A 2021-2030 közötti hazai kutatási, fejlesztési és innovációs stratégia az átfogó célok között jelöli meg a felsőoktatási és kutatóintézmények, valamint az ipari szereplők közötti együttműködések erősítését.⁴ Ez a gyakorlatban aktív, kölcsönös előnyökön alapuló kapcsolat kialakítását ösztönzi a szereplők között, ami a kutatóhelyek külső bevételeinek növekedésével jár a kutatási eredmények üzleti hasznosításán és a vállalati együttműködések bővítésén keresztül. A jelen cikkben bemutatott Ítélet jogalkalmazói szempontból értékes megállapításokat rögzít a kutató-tudásközvetítő szervezetek gazdasági tevékenysége által elért bevételek és azok felhasználási célja tekintetében, valamint az ilyen szervezetek gazdasági és nem gazdasági tevékenységeivel kapcsolatban.

A C-164/21. és C-318/21. egyesített ügy háttere

A kutatás-fejlesztési és innovációs támogatások körében nem kell alkalmazni az uniós állami támogatási szabályokat – így akár 100%-os támogatási intenzitás mellett nyújtható támogatás –, ha a kedvezményezett megfelel a csoportmentességi rendeletben⁵ vagy a kutatás-fejlesztési és innovációs támogatásokra vonatkozó iránymutatásban⁶ (a továbbiakban: KFI iránymutatás) azonos tartalommal szereplő kutató-tudásközvetítő szervezet (kutatóhely) alábbi fogalmának:

„(közjogi vagy magánjogi értelemben) jogi formájától vagy finanszírozási módjától függetlenül olyan entitás (pl. egyetem vagy kutatóintézet, technológiatranszfer-ügynökség, innovációs közvetítő, valós vagy virtuális együttműködést kínáló kutatásorientált entitás), amelynek elsődleges célja a független tevékenységként végzett alapkutatás, ipari kutatás vagy kísérleti fejlesztés, vagy e tevékenységek eredményeinek oktatás, közzététel vagy tudástranszfer útján széles körben történő terjesztése. Amennyiben az ilyen entitás gazdasági tevékenységeket is végez, a gazdasági tevékenységek finanszírozását, a gazdasági tevékenységekkel járó költségek és az abból

⁴ Magyarország kutatási, fejlesztési és innovációs stratégiája 2021-2030, III.2. pont 4. alpont <https://nkfih.gov.hu/hivatalrol/strategia-alkotas/kutatasi-fejlesztési-innovációs-strategia>

⁵ Az EUMSZ 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetővé nyilvánításáról szóló, 2014. június 17-i 651/2014/EU bizottsági rendelet (HL 2014. L 187., 1. o.) 2. cikk 83. pontja

⁶ A kutatáshoz, fejlesztéshez és innovációhoz nyújtott állami támogatások keretrendszeréről szóló bizottsági közlemény (2014/C 198/01) 15. pont ee) alpontja. Megjegyzendő, hogy 2022. október 19-én a Bizottság új KFI iránymutatást fogadott el [C(2022) 7388 final], de az Ítélet által érintett pontok tartalma nem változott.

származó bevételek elszámolását elkülönítve kell végezni. Azok a vállalkozások, amelyek például részvényesként vagy tagként döntő befolyással lehetnek egy ilyen entitásra, nem élvezhetnek preferenciális hozzáférést az általa elért kutatási eredményekhez.”

A KFI iránymutatás 19. pontja alapján a Bizottság a kutató-tudásközvetítő szervezetek elsődleges tevékenységeit úgy tekinti, hogy azok az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdései szerinti állami támogatás fogalmi elemeinek értékelése során nem minősülnek gazdasági tevékenységnek. Ezek a tevékenységek – különösen, de nem kizárólagosan – a következők:

- az olyan **oktatási tevékenység**, amelynek célja a több és képzettebb humán erőforrás biztosítása, ha arra a NoA 28-29. pontjával összhangban⁷ az állam által felügyelt és finanszírozott oktatási rendszer keretében kerül sor,
- az ismeretek és a jobb megértés érdekében **független tevékenységként folytatott kutatás-fejlesztés**, ideértve a hatékony együttműködés keretében megvalósuló K+F-et,⁸ vagy
- **a kutatás eredményeinek** széles körben, megkülönböztetésmentes és nem kizárólagos módon történő **terjesztése** oktatás, nyílt hozzáférésű adatbázisok, közzététel (nyílt diszemináció), vagy szabad szoftverek útján.

Az előzetes döntéshozatallal érintett alapeljárásokban a jogvita tárgyát az képezte, hogy két letterszági magánjogi felsőoktatási intézmény, a Baltijas Starptautiskā Akadēmija (a továbbiakban: BSA) és a Stockholm School of Economics in Riga (a továbbiakban: SSE) 2019 és 2020 során egy-egy kutatás-fejlesztési projektjavaslatot nyújtott be a lett tudományos tanács (Latvijas Zinātnes padome, a továbbiakban: LTT) által meghirdetett pályázati felhívásra. Mindkét pályázó a lett jog szerint létrejött, korlátolt felelősségű társasági formában működő jogalany: a BSA állami akkreditációval rendelkező tudományos intézmény, az SSE egyszemélyes tagja a „Rīgas Ekonomikas augstskola – Stockholm School of Economics in Riga” elnevezésű alapítvány. A BSA egyetemi és nem egyetemi jellegű felsőoktatási szolgáltatásokat nyújt. Az SSE célja többek között a tudomány fejlesztése, és tevékenységei között szerepel az egyetemi és szakoktatás, valamint a gazdaságtudományok területén folytatott alap- és alkalmazott kutatás.

⁷ Nem érinti a nemzeti köz- és felsőoktatás nem gazdasági jellegét az a tény, hogy a tanulóknak vagy a szülőknek tandíjat vagy beiratkozási díjat kell fizetniük, amelyek hozzájárulnak a rendszer működési költségeihez, mivel az ilyen pénzügyi hozzájárulások gyakran a szolgáltatás valódi költségeinek csupán töredékét fedezik, és ezért nem tekinthetők a nyújtott oktatási szolgáltatás díjazásának. Az ilyen oktatási közszolgáltatásokat meg kell különböztetni azoktól a szolgáltatásoktól, amelyeket elsősorban a szülők vagy a tanulók befizetéseiből, illetve üzleti bevételekből finanszíroznak. Ez utóbbi oktatási tevékenység gazdasági jellegű.

⁸ Hatékony együttműködés: legalább két független fél közötti tudás- vagy technológiacserére, vagy közös cél munkamegosztással történő elérésére irányuló együttműködés, amelynek során a felek közösen határozzák meg az együttműködési projekt hatályát, hozzájárulnak annak végrehajtásához és megosztják annak kockázatait és eredményeit. Egy vagy több fél viselheti a projekt teljes költségét és így mentesítheti a többi felet annak pénzügyi kockázataitól. A szerződéses kutatás és a kutatási szolgáltatások nyújtása nem tekinthető együttműködési formának.

Az LTT mindkét pályázati kérelmet elutasította arra hivatkozással, hogy az igénylők nem tekinthetők olyan szervezetnek, amely elsődlegesen független tevékenységként végez kutatás-fejlesztést. Döntését arra alapozta, hogy a pályázati felhívásokra kizárólag olyan kérelmezők jelentkezhetnek, amelyek az uniós jog szerinti kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősülnek. A két érintett szervezet esetében az LTT álláspontja szerint azért nem teljesül a hivatkozott fogalom, mivel

- a BSA üzleti forgalmának 84%-át az egyetemi tevékenységért kapott bevételek alkotják, és a BSA tevékenysége a Kft. társasági formára tekintettel haszonszerzésre irányul, ezért az gazdasági tevékenységnek minősül; valamint
- az SSE gazdasági és nem gazdasági jellegű tevékenységéből származó bevételeinek aránya 66% – 34%, és az SSE nem igazolta kérelmében, hogy az elsődleges (azaz nem gazdasági) tevékenységéből elért nyereségét teljes mértékben a nem gazdasági jellegű tevékenységébe fekteti be újra.

A két intézmény nem fogadta el az LTT döntését, és a nemzeti bírósághoz⁹ fordultak arra hivatkozva, hogy

- a BSA elsődleges tevékenységét független kutatási tevékenység képezi, és sem az uniós jog, sem a pályázati felhívás nem zárja ki azt, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezet gazdasági tevékenységet végezzen, valamint az értelmezés tárgyát képező fogalom nem foglalja a különböző tevékenységekből származó bevételek arányával,
- az SSE szerepel a tudományos intézmények nyilvántartásában, és az elsődleges tevékenysége nem gazdasági jellegű, továbbá a gazdasági tevékenységéből származó nyereséget ismételten a kutatóintézetként végzett elsődleges – nem gazdasági – tevékenységébe fekteti.

Az alapügyekben első- és másodfokon eljáró lett bíróságok nem tudtak egyértelműen állást foglalni a kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősítéssel kapcsolatban felmerült körülményekről, így előzetes döntéshozatali eljárásban a Bírósághoz fordultak a csoportmentességi rendelet 2. cikk 83. pontjában meghatározott fogalom értelmezésére irányuló alábbi kérdésekkel.¹⁰

1. **Kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősíthető-e egy olyan entitás, amelynek elsődleges céljai között szerepel a független tevékenységként végzett alap kutatás, ipari**

⁹ Elsőfokon a lett körzeti közigazgatási bíróság (Administratīvā rajona tiesa) járt el, az SSE ügye – az elutasító ítélettel szemben előterjesztett fellebbezés okán – a regionális közigazgatási bírósághoz (Administratīvā apgabalties) került.

¹⁰ A két ügy hasonlósága miatt a Bíróság a BSA ügy kapcsán feltett 1-2. kérdést, valamint az SSE üggyhöz tartozó 1-3. kérdéseket együttesen kezelte az Ítéletben. A BSA ügy 5. kérdésével pedig érdemben nem foglalkozott, mivel álláspontja szerint az hipotetikus jellegű, és nem találta alátámasztottnak azt, hogy a kérdés a jogvita eldöntéséhez szükséges.

kutatás vagy kísérleti fejlesztés, vagy e tevékenységek eredményeinek oktatás, közzététel vagy tudástranszfer útján széles körben történő terjesztése, ha **finanszírozása nagyobb részt a gazdasági tevékenységekből származó bevételekből történik?**¹¹

2. Alkalmazható-e a gazdasági és nem gazdasági tevékenységek finanszírozásának **(bevételek és kiadások) arányára vonatkozó követelmény ahhoz, hogy megállapítható legyen az, hogy az entitás tevékenységeinek elsődleges célja a független tevékenységként végzett** alap kutatás, alkalmazott kutatás vagy kísérleti fejlesztés, vagy e tevékenységek eredményeinek oktatás, közzététel vagy tudástranszfer útján széles körben történő terjesztése? Igenlő válasz esetén **mi a gazdasági és nem gazdasági jellegű tevékenységek megfelelő aránya** annak meghatározása során, hogy mi az entitás tevékenységeinek elsődleges célja?¹²
3. Szükséges-e az, hogy az érintett entitás **az elsődleges tevékenységéből származó bevételeket újra ugyanezen tevékenységbe fektesse be** ahhoz, hogy kutató-tudásközvetítő szervezetnek legyen tekinthető?¹³
4. Meghatározó kritériumnak minősül-e az **entitás tagjainak és részvényeseinek jogi formája, valamint az általuk végzett tevékenységek és az általuk követett célok esetleges haszonszerzési jellege** a kutató-tudásközvetítő szervezetként történő minősítés szempontjából?¹⁴

A Bíróság ítélete

Az érdemi válaszokat megelőzően a Bíróság a hatáskörének megállapításával foglalkozott. E tekintetben rögzítette, hogy jogosult az előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatására akkor is, ha az alapeljárás tárgyát képező tények nem tartoznak ugyan az uniós jog hatálya alá, de a nemzeti jog – jelen esetben a kutatás-fejlesztési projektek értékelési és finanszírozási eljárásáról szóló lett jogszabály – az uniós rendelet valamely rendelkezésére közvetlenül és feltétlenül utal.¹⁵

Bár az uniós rendeletek közvetlen hatállyal bírnak, véleményem szerint a Bíróság e megállapítása is erősíti azt a hazai gyakorlatot, hogy az állami támogatást megvalósító intézkedések részletesen tartalmazzák az alkalmazandó uniós állami támogatási szabályokat¹⁶, *a contrario* az állami támogatás hiányát alátámasztó körülményeket. A lett pályázati felhívásokhoz hasonlóan

¹¹ Ítélet 31. pontjának második bekezdése

¹² Ítélet 19. pontjának harmadik bekezdése

¹³ Ítélet 60. pontja

¹⁴ Ítélet 65. pontja

¹⁵ Ítélet 35. pontja

¹⁶ Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdés bj) alpontja értelmében a támogatási intézkedés tartalmazza az adott támogatási kategóriára vonatkozó uniós állami támogatási szabályokat és a szabályok által előírt egyéb információkat.

a hazai kutatás-fejlesztési támogatásra irányuló pályázati kiírások – és az alapul szolgáló hazai jogszabályok¹⁷ – is általában közvetlenül rögzítik a kutató-tudásközvetítő szervezet fogalmát. Ez a gyakorlat egyrészt segíti a pályázókat a számukra releváns uniós szabályok megismerésében, jogbiztonsági szempontból pedig csökkenti a tiltott állami támogatás megvalósulásának lehetőségét.

Az első és második kérdésre adott válasz

A Bíróság a szóban forgó szervezet finanszírozási struktúráját és a bevétel-kiadás arányát, mint lehetséges minősítő körülmények értékelését a nyelvtani jogértelmezés (*interpretatio grammatica*) eszközeivel élve, hétköznapi és kontextuális értelmezéssel végezte el. Utalva a csoportmentességi rendelet vonatkozó preambulumbekzdéseire és az uniós szabályozás logikájára, a Bíróság megállapította, hogy **a fogalomban szereplő „elsődleges cél” megfogalmazás nem zárja ki azt, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezetek a KFI iránymutatás 19. pontjában említett tevékenységi körön kívül más, esetlegesen gazdasági tevékenységeket hasznoszerzési céllal végezzenek.**¹⁸

Az Ítélet szövegezése az elsődleges tevékenységeket „meghatározó jellegű”, a gazdasági tevékenységeket pedig „másodlagos” jelzővel illeti, azonban érdekes módon a Bíróság nem megy tovább annak megállapításán, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezet egyaránt végezhet gazdasági és nem gazdasági tevékenységet. Az Ítélet ugyanis nem említi a vegyes tevékenység mértéke tekintetében a bizottsági joggyakorlat alapján kimunkált *ún. 80-20 %-os szabályt*.¹⁹

A fogalom nyelvtani értelmezése során a Bíróság további két fontos pontosítást tett. Egyértelműen rögzítette, hogy a kizárólag oktatási és képzési tevékenységet folytató intézmények, amelyek általános jelleggel a tudomány aktuális állását terjesztik, anélkül, hogy azzal összefüggő kutatási tevékenységet végeznének, nem tekinthetők kutató-tudásközvetítő szervezetnek.²⁰ Megállapította továbbá, hogy csak olyan kutatási eredmények terjesztése alapozhatja meg az

¹⁷ Például a tudományos kutatásról, fejlesztésről és innovációról szóló 2014. évi LXXVI. törvény, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap működtetésének és felhasználásának szabályairól szóló 380/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet, vagy operatív programból történő finanszírozás esetén a 2014-2020 programozási időszakra rendelt források felhasználására vonatkozó uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási szabályokról szóló 255/2014. (X. 10.) Korm. rendelet.

¹⁸ Ítélet 47-48. pontjai

¹⁹ A KFI iránymutatás 20. pontja és a NoA 207. pontjához kapcsolódó 305. lábjegyzet alapján, ha egy kutatóhely vagy kutatási infrastruktúra csaknem kizárólag nem gazdasági tevékenységet végez, a teljes tevékenysége (így annak állami finanszírozása) kívül eshet az állami támogatási szabályok hatályaán, ha csupán járulékos mértékben, legfeljebb 20%-ban folytat gazdasági tevékenységet.

²⁰ Ítélet 51. pontja. Kizárólag oktatási tevékenység esetén a kedvezményezettnek nyújtandó támogatás a NoA 28-29. pontjai alapján kerülhet ki az állami támogatási szabályok hatálya alól, ha a támogatás az állam által felügyelt és finanszírozott oktatási rendszer keretében nyújtott oktatási szolgáltatásokhoz kapcsolódik.

effajta szervezatként történő minősítést, amely legalább részben az adott szervezet *saját kutatási tevékenységéből* eredően jött létre.²¹ A fentiekből következik, ha egy kutatóhely/egyetem az adott projektben csak más érdekében végez szerződéses kutatást (tehát az eredmény hasznosítására, terjesztésére nem jogosult), nem tekinthető kutató-tudásközvetítő szervezetnek akkor sem, ha az ilyen gazdasági jellegű szerződéses kutatási tevékenysége a fent említett 20%-os határ alatt marad.

Ezt követően a Bíróság rámutatott arra, hogy **a vizsgált fogalom szempontjából a gazdasági és nem gazdasági tevékenységekből származó bevételek aránya nem releváns**. A testület szerint ez abból vezethető le, hogy az érintett rendelkezés éppen ellenkezőleg kimondja, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezatként való minősítést a finanszírozás módjától és a szervezet közjogi vagy magánjogi jogállásától függetlenül kell elvégezni.²² E körben a Bíróság egyetértett a Bizottság, Lettország és az érdekelt félként bekapcsolódó Hollandia érvelésével, hogy a bevételek arányára vonatkozó kritérium önmagában torzított képet mutathat az adott szervezet elsődleges céljáról, például azért, mert az arányszám alábecsülheti egy csekély bevételt termelő tevékenység valódi jelentőségét a szervezet tényleges működésében. A Bíróság következtetése tehát egyértelműen az, hogy a minősítés szempontjából nem lehet meghatározó kritérium a két tevékenységből származó bevételek aránya. Ugyanakkor nem ellentétes a fogalommal az sem, ha a tagállamok ezt a szempontot is figyelembe veszik, de az nem lehet az egyedüli értékelt körülmény. Hasonlóan, a fogalomnak való megfelelés vizsgálatakor a rendelkezés lehetővé teszi valamennyi releváns kritérium – így például az érintett szervezetek alapszabályainak – figyelembevételét.²³ Ezzel a gyakorlattal ugyancsak találkozunk a hazai kiírásokban: a támogatást nyújtó általában felhívja a pályázók figyelmét, hogy a fogalomnak való megfelelést egyebek mellett az alapító okiratban foglaltak alapján is ellenőrzi.²⁴

A harmadik kérdésre adott válasz

Annak tisztázása után, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősülő entitás gazdasági jellegű tevékenységet is végezhet, adódik a kérdés, hogy az üzleti nyereség sorsáról szabadon dönthet-e a fogalomnak való megfelelés szempontjából. E kérdés kapcsán a Bíróság egyértelművé teszi a csoportmentességi rendeletben rögzített fogalom és a KFI iránymutatás releváns rendelkezéseinek egymáshoz való viszonyát. Jóllehet a két jogszabály ugyanazt a fogalmat használja, a Bíróság leszögezi, hogy a KFI iránymutatás 19. pontjának b) alpontjában foglalt visszaforgatási kötelezettség követelményéből **nem vezethető le az, hogy a csoportmentességi rendelet alkalmazása során a kutató-tudásközvetítő szervezet valamennyi, elsődleges**

²¹ Ítélet 49. pontja

²² Ítélet 54. pontja

²³ Ítélet 52. pontja

²⁴ Lásd például a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal által közzétett, „Piacvezérelt kutatás-fejlesztési és innovációs projektek támogatása” című 2021-1.1.3-PIACI KFI kódszámú pályázati felhívás 3.1. pont b) alpontjához tett 5. lábjegyzetet. <https://nkfi.gov.hu/palyazoknak/nkfi-alap/piacvezereelt-kfi-projektek-tamogata-2021-113-piaci-kfi/palyazati-felhivas>.

célú tevékenységeként definiált tevékenységéből származó esetleges nyereséget köteles lenne újra a nem gazdasági jellegű tevékenységének finanszírozására fordítani.²⁵ A 19. pont b) alpontjában előírt visszaforgatási kötelezettség csak azt a célt szolgálja, hogy meghatározza azt a feltételt, amikor a tudástranszferrel kapcsolatos tevékenység nem gazdasági jellegűnek tekinthető.²⁶

A negyedik kérdésre adott válasz

A kérdés megválaszolásának megalapozásaként a Bíróság utalt az állandó joggyakorlatra, miszerint az állami támogatási jog tulajdonsemleges, azaz egy entitás vállalkozásként való minősítése szempontjából csak az a döntő tényező, hogy az adott szervezet a piacon termékeket kínál-e vagy szolgáltatásokat nyújt-e a tevékenysége során. Ezzel összhangban a vizsgálat tárgyát képező fogalom **semmilyen korlátozást nem tartalmaz a kutató-tudásközvetítő szervezet tagjainak vagy részvényeseinek jogi formáját, a végzett tevékenységük és céljaik haszonszerzési vagy nonprofit jellegét illetően,**²⁷ így e körülmény nem szolgálhat meghatározó kritériumnak a minősítés során. Álláspontját illetően a Bíróság kiemelte azt a fogalomhoz kapcsolódó részletszabályt, hogy azok a vállalkozások, amelyek részvényesként vagy tagként döntő befolyással lehetnek egy kutatóhelyre, nem élvezhetnek preferenciális hozzáférést a szervezet által elért kutatási eredményekhez. Ez a rendelkezés is biztosítja, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezet független céllal végezzen kutatási tevékenységet, következésképpen a fogalom szempontjából közömbös az is, hogy tagjai esetlegesen haszonszerzési céllal működnek.

Az Ítélet értékelése

A Bíróság ítélete megerősítette, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezet az elsődleges célja mellett gazdasági tevékenységet is végezhet. Az ügyben adott válasszal tehát a Bíróság fenntartotta a Bizottság értelmezési keretét, amely a vizsgált fogalom kapcsán a hazai kutatás-fejlesztési támogatási intézkedések körében jellemzően nem volt kérdéses. Az, hogy a kutató-tudásközvetítő szervezetek vegyes tevékenységi körrel bírhatnak, a meghatározásból egyértelműen kiderül, hiszen különböző tevékenységek hiányában nem lenne értelmezhető a keresztf finanszírozás elkerülése érdekében előírt elkülönített nyilvántartás-vezetési kötelezettség.

Az Ítélet kétségtelen érdeme, hogy eligazítást ad a kutató-tudásközvetítő szervezetként minősítés során figyelembe vehető vagy közömbösnek tekintendő körülményekben, így megállapítja-

²⁵ A hatályos csoportmentességi rendelet 2. cikk 83. pontja szerinti fogalom nem tartalmaz visszaforgatási kötelezettséget, szemben a korábbi, 800/2008/EK rendelettel, melynek 30. cikkének 1. pontjában definiált „kutatási szervezet” esetében korábban előírás volt, hogy a szervezet valamennyi nem gazdasági tevékenységéből származó nyereségét újra kutatásra, az eredmények terjesztésére vagy oktatásba fektesse be.

²⁶ Ítélet 63. pontja

²⁷ Ítélet 68. pontja

sai hivatkozási alapot jelentenek a jövőben a kutatás-fejlesztésre irányuló támogatási intézkedéseknél annak alátámasztására, hogy mely entitások mentesülhetnek az uniós állami támogatási szabályok alkalmazása alól a fogalom alapján.

A kutató-tudásközvetítő szervezatként való minősítés tekintetében a Bíróság pontosító értelmezése szerint

- az ilyen szervezet elsődleges célja a független tevékenységként végzett saját alapkutatás, ipari kutatás vagy kísérleti fejlesztés, amit adott esetben a saját kutatási tevékenységével elért eredményének terjesztése egészít ki oktatás, közzététel vagy tudástranszfer útján, és mindezek nem zárják ki, hogy egyéb gazdasági (haszonszerző) tevékenységet is végezzen,
- a minősítés során nem követelhető meg, hogy a bevételeinek bizonyos hányada a nem gazdasági jellegű elsődleges tevékenységekből származzon, és a nyereségét nem köteles a nem gazdasági tevékenységére fordítani,
- nem tekinthető meghatározó minősítési kritériumnak a szervezet tagjainak és részvényeseinek jogi formája, sem az általuk végzett tevékenységek és céljaik haszonszerzési jellege.

Látható, hogy válaszaival a Bíróság nem kívánta szűkíteni a fogalom alkalmazhatósági körét, ugyanakkor az Ítélet kritikájaként említhető, hogy bár lehetősége lett volna rá, a testület a kutató-tudásközvetítő szervezetek vegyes tevékenysége kapcsán nem szentelt különösebb figyelmet az ún. korlátozott mértékű gazdasági célú működés tartalmának részletezésére. A KFI iránymutatás 20. és a NoA 207. pontja ezzel kapcsolatban konjunktív minőségi és mennyiségi feltételeket ír elő:

- a gazdasági jellegű tevékenységnek közvetlenül kell kapcsolódnia a kutató-tudásközvetítő szervezet / kutatási infrastruktúra működéséhez, ahhoz feltétlenül szükségesnek kell lennie, vagy annak szorosan kapcsolódnia kell a szervezet elsődleges céljához (a fő nem gazdasági jellegű tevékenységekhez);
- mennyiségi kritériumként pedig a két különböző jellegű tevékenység során a szervezet ugyanazon erőforrásait (alapanyagok, felszerelések, munka- és állóeszközök) kell felhasználni, és a gazdasági célú használat mértéke nem haladhatja meg az érintett szervezet teljes éves kapacitásának 20%-át.

A Bizottság mindezig nem adott konkrét iránymutatást a szabályrendszer lényeges elemeiről, így arról, hogy mi tekinthető érintett szervezetnek, mint vetítési alapnak, és a 20%-os mértéket milyen kapacitásra (például használati időre, költségre / bevételre) vetítve kell számítani. A szabályozás ezzel teret enged az adott esetre leginkább alkalmazható módszer kialakítására, a gyakorlatban azonban ezen feltételek mérése és dokumentálása kapcsán merül fel leginkább kérdés a pályázók és a támogatást nyújtók oldalán. A tagállami jó gyakorlatok megismerése jelenthet segítséget a tiltott állami támogatást megvalósító intézkedések elkerülésére.